

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy.....	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki.....	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu.....	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mikula: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households' financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households' debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ZNACZENIE LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W BUDOWANIU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH

Streszczenie: Przejawem nowego podejścia wobec problematyki rozwoju obszarów wiejskich w UE jest program Leader, którego istota sprowadza się do partnerstwa lokalnego. W ramach lokalnych grup działania podejmowana jest współpraca sektora społecznego, gospodarczego i publicznego, z wykorzystaniem lokalnych zasobów i zaangażowaniem się mieszkańców. Cel główny Leadera to budowanie kapitału społecznego przez pobudzenie aktywności środowisk wiejskich oraz zaangażowanie ich w proces tworzenia i realizacji lokalnych strategii rozwoju. W opracowaniu przedstawiono istotę programu Leader. Wskazano potencjalne korzyści programu dla kształtowania się kapitału społecznego na obszarach wiejskich.

Słowa kluczowe: lokalna grupa działania, kapitał społeczny, obszary wiejskie, program Leader.

1. Wstęp

W polityce UE widoczne jest kształtowanie się nowego podejścia wobec problematyki rozwoju obszarów wiejskich. Zwraca ono uwagę przede wszystkim na konieczność wielofunkcyjnego i jednocześnie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, z aktywnym udziałem społeczności lokalnych. Przejawem tej polityki jest realizowany program Leader, którego istota sprowadza się do partnerstwa lokalnego. W ramach lokalnych grup działania (LGD) podejmowana jest współpraca sektora społecznego, gospodarczego i publicznego, z wykorzystaniem lokalnych zasobów i zaangażowaniem się mieszkańców. Cel główny Leadera to budowanie kapitału społecznego przez pobudzenie aktywności środowisk wiejskich oraz zaangażowanie ich w proces tworzenia i realizacji lokalnych strategii rozwoju (LSR).

Celem opracowania jest określenie znaczenia lokalnych grup działania w budowaniu i wzmacnianiu kapitału społecznego w wiejskich społecznościach lokalnych. Na podstawie literatury przedmiotu scharakteryzowano rolę kapitału społecznego. W części empirycznej jako studium przypadku przedstawiono działanie LGD Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego w kontekście kształtowania kapitału społecznego. Zwrócono uwagę na zmiany liczby członków, powody, dla których decydują się oni

na wstąpienie i wystąpienie z grupy. Wykorzystano dane udostępnione przez LGD oraz zgromadzone na podstawie kwestionariusza ankiety skierowanego do pracownika LGD.

2. Program Leader na obszarach wiejskich

Postulaty związane z nowym podejściem wobec rozwoju obszarów wiejskich zmierzające do zaangażowania mieszkańców stały się genezą dla programu Leader, który w UE istnieje od 1991 roku. Program wdrażany był w trzech edycjach: Leader I (1991-1993), Leader II (1994-1999) oraz Leader+ (od 2000).

W Polsce pilotażowy program Leader+ (PP Leader+) uruchomiono w 2005 roku w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Celem PP Leader+ było pobudzenie aktywności środowisk wiejskich oraz ich zaangażowanie w tworzenie i realizację lokalnych strategii rozwoju. Dzięki PP Leader+ w latach 2004-2006 powstało 149 Lokalnych Grup Działania (LGD), które swą działalnością objęły obszar zamieszkały przez blisko 7 mln osób¹.

W latach 2007-2013 inicjatywa Leader jest wdrażana w ramach jednej z osi priorytetowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013². Osi priorytetowe programu to:

1. Oś I: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.
2. Oś II: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.
3. Oś III: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.
4. Oś IV: Leader.

Celem Osi IV jest „przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich...”. W ramach programu Leader społeczność opracowuje lokalną strategię rozwoju obszarów wiejskich i realizuje wynikające z niej projekty. Zakłada się partnerstwo i współpracę między wieloma zaangażowanymi podmiotami oraz łączenie zasobów, wiedzy i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Strategie mogą dotyczyć spójnych terytorialnie obszarów wiejskich (gmin wiejskich, gmin miejsko-wiejskich z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców oraz gmin miejskich z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców), które zamieszkuje co najmniej 10 tys. osób i nie więcej niż 150 tys. osób. Istotne jest, że

¹ *Oś IV PROW 2007-2013 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju*, opracowanie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009, s. 3.

² *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2011, s. 316.

obszary interwencji nie są określone granicami administracyjnymi, ale sposobem kształtowania się procesów rozwojowych.

Obecnie w Polsce funkcjonuje 337 LGD³. Liczba ludności objęta LGD to prawie 17 mln, czyli około 91% ludności kwalifikującej się do podejścia Leader. Liczba LGD jest zróżnicowana w przekroju województw.

3. Znaczenie kapitału społecznego na obszarach wiejskich

W ekonomii koncepcja kapitału społecznego wykorzystywana jest do wyjaśniania sukcesów oraz porażek gospodarczych, zdolności konkurencyjnych i innowacyjnych, na poziomie zarówno mikro-, jak i makroekonomicznym⁴. Kapitał społeczny coraz częściej wymieniany jest wśród czynników determinujących rozwój społeczno-ekonomiczny w skali regionalnej i lokalnej⁵. Zaliczany jest do endogenicznych czynników, którym obecnie przypisuje się szczególnie istotną rolę w rozwoju.

W literaturze istnieje wiele definicji kapitału społecznego, co jest pochodną interdyscyplinarności pojęcia i funkcjonowania w różnych naukach. W zależności od dyscypliny w teorii i badaniach empirycznych autorzy koncentrują się na różnych elementach kapitału społecznego⁶.

Kapitał społeczny to „umiejętność współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji wspólnych interesów, (...) zdolność łączenia się w grupy dla realizacji założonego celu”⁷. Każde społeczeństwo czy społeczność lokalna posiadają swoisty zestaw norm kulturowych i wartości, które uzupełnione o zaufanie, normy odwzajemniania, lojalności, uczciwości, rzetelności stanowią zasadniczy komponent kapitału społecznego. Przeistaczają się w zdolność do współpracy mieszkańców, podmiotów gospodarczych, urzędników i innych, gotowość do podejmowania wspólnych działań oraz umiejętność tworzenia trwałych więzi w ramach grupy, której dotyczą.

W literaturze przedmiotu pozytywna rola kapitału społecznego jest szczegółowo analizowana⁸. Na podkreślenie zasługuje to, że kapitał społeczny ułatwia przede

³ *Mapa Polski z podziałem na lokalne grupy działania*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, www.minrol.gov.pl [20.03.2013].

⁴ A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Social capital as an endogenous factor of local development*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XIII, Zeszyt 6, Warszawa-Poznań-Wrocław 2011, s. 258.

⁵ Tamże s. 258; A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Determinants of rural areas development in the theory*, [w:] *Development Prospects of Rural Areas Lagging Behind in the CEE Region*, Conference Proceeding, L. Villanyi, Gődöllő 2011, s. 187.

⁶ A. Wojewódzka, *Znaczenie kapitału społecznego w rozwoju lokalnym*, [w:] red. M. Adamowicz, *Samorządy i społeczności lokalne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*, SGGW Warszawa 2006, s. 168; F. Sarracino, *Social Capital and Subjective Well-Being trends: Evidence from 11 European countries*, University of Siena 2009, s. 3, 5-6.

⁷ F. Fukuyama, *Kapitał społeczny*, [w:] L.E. Harrisom, S.P. Huntington (red.), *Kultura ma znaczenie*, Zysk i S-ka, Poznań 2003, s. 20.

⁸ A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Social capital as an endogenous factor...*, s. 257.

wszystkim przepływ różnych informacji w grupie, co przyczynia się do redukcji kosztów transakcyjnych. Jakość kapitału społecznego wpływa na poziom przedsiębiorczości i jest czynnikiem powodującym likwidację konfliktów. Kapitał społeczny zmniejsza niepewność działania w życiu społecznym i gospodarczym⁹, jest źródłem racjonalności ekonomicznej i decyduje o powodzeniu działań zbiorowych, co z kolei ma odzwierciedlenie w realizacji polityki (społecznej, gospodarczej, edukacyjnej).

Kapitał społeczny zaliczany jest do czynników, które są ważne także z punktu widzenia rozwoju obszarów wiejskich¹⁰. W Polsce żywa dyskusja na temat roli kapitału społecznego rozpoczęła się w okresie integracji z UE. Wskazuje się, że bez zaangażowania kapitału społecznego wykorzystanie nowych możliwości i źródeł finansowania rozwoju będzie ograniczone¹¹. Warunkiem sukcesu w tej kwestii są ludzie, ich umiejętności, przedsiębiorczość, skłonność do samoorganizowania się i współdziałania.

Powszechnie uważa się, że poziom kapitału społecznego na polskiej wsi jest niski i zróżnicowany przestrzennie. Średni wskaźnik gotowości osób do współpracy mierzony w skali 0-4 wynosi na wsi 1,69, w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców przyjmuje wartość 1,82, a miastach powyżej 500 tys. jest równy 2,11¹². Taka sytuacja powoduje wzrost oczekiwań co do skuteczności realizacji działań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich, także programu Leader.

4. Działanie LGD Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego

LGD Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego powstała w 2005 roku. Obejmuje swoim zasięgiem następujące gminy województwa mazowieckiego: Dąbrówka, Jabłonna, Nieporęt, Radzymin, Serock, Somianka i Wieliszew. Misją grupy jest inicjowanie i wspieranie działań społeczności na rzecz ochrony bogactwa przyrodniczego, rozwoju gospodarczego, turystyki, sportu i rekreacji¹³. W skład grupy wchodzi 162 członków, którzy reprezentują różne sektory i różne gminy¹⁴.

Największa część członków reprezentuje sektor społeczny i gospodarczy, stanowiąc odpowiednio 46,3 i 43,2% ogółu. Z sektora politycznego pochodzi 9,9% wszystkich członków grupy. W strukturze członków w podziale na gminy widoczna jest również dominacja sektora społecznego i gospodarczego, choć ich udział jest różny (rys. 1).

⁹ A. Matysiak, *Źródła kapitału społecznego*, Wydawnictwo AE, Wrocław 1999, s. 62-63.

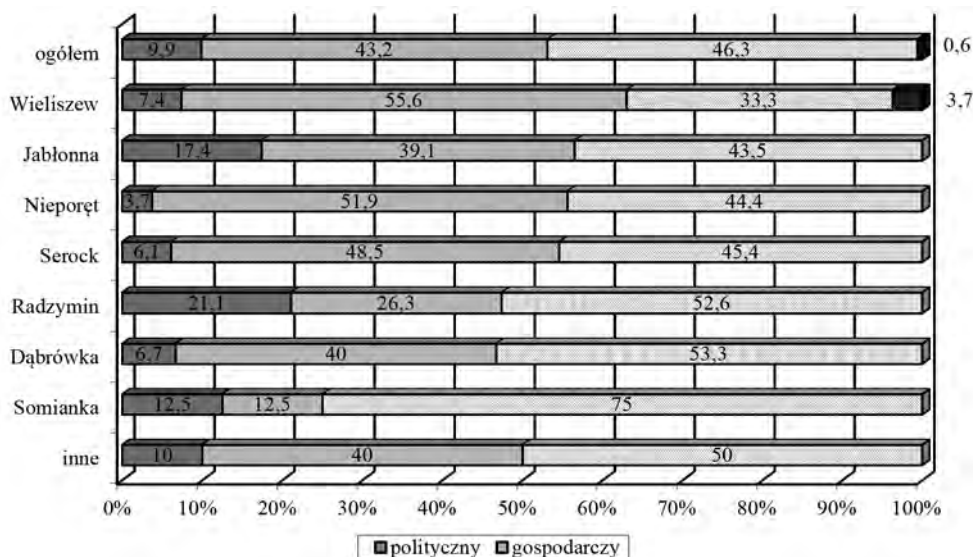
¹⁰ A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Determinants of rural areas development...*, s. 187; A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Potrzeba budowy kapitału społecznego na wsi*, „Wieś Jutra”, nr 11/12 2011 (160/161), s. 17.

¹¹ A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Social capital as an endogenous factor...*, s. 258.

¹² CEBOS BS/32/2010, *Gotowość Polaków do współpracy*.

¹³ www.partnerstwowalewu.org.pl [20.03.2013].

¹⁴ Dane udostępnione przez Lokalną Grupę Działania Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego 2012.

Rys. 1. Struktura członków LGD Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego według sektorów (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD, stan na dzień 06.2012.

Wśród członków przewagę mają mężczyźni, stanowiąc 66% ogółu. W poszczególnych gminach udział mężczyzn jest różny i kształtuje się od 51,9% w gminie Wieliszew do 8,75% w gminie Somianka. Kobiety stanowią 34% wszystkich członków grupy, ale ich udział jest zróżnicowany w zależności od sektorów. W sektorze politycznym kobiety stanowią 7,3%, podczas gdy w sektorze gospodarczym 40%, natomiast w sektorze społecznym kobiety mają przewagę, stanowiąc 52,7% członków tego sektora.

Na podstawie analizy rezygnacji członków (w okresie od 8 X 2009 do 17 V 2012) stwierdzono, że łącznie zrezygnowało z członkostwa 98 osób. Wśród osób, które straciły status członka, przeważali mężczyźni, stanowiąc 58,2%. Biorąc pod uwagę poszczególne sektory, należy stwierdzić, że osoby rezygnujące z członkostwa w grupie najczęściej reprezentowały sektor gospodarczy (64,3% wśród rezygnujących), następnie społeczny (28,6%). Najmniejszy udział wśród tych osób (7,1%) stanowili członkowie z sektora politycznego. Zdecydowanie najczęściej (w przypadku 85,7% osób) przyczyną wykreślenia z listy członków była nieopłacona składka. Dobrowolną rezygnację złożyło 12,3% wykreślonych, natomiast w 2% powodem były zdarzenia losowe (np. śmierć członka).

Dobrowolna rezygnacja z członkostwa wynika z tego, że osoby nie są zainteresowane składaniem wniosków o dofinansowanie, „nie czują” partnerstwa. To powoduje także, że nie opłacają składek, ponieważ w swoim rozumieniu nie mają wymiernych korzyści z bycia członkiem. Członkowie nie składają wniosków o dofi-

nansowanie z UE, ponieważ obawiają się skomplikowanej dokumentacji aplikacyjnej, wymogu dostarczenia załączników, na które czasem trzeba długo czekać (np. pozwolenia budowlane). Również fakt, że okres trwałości projektu wynosi 5 lat, w połączeniu z możliwością kontroli stanowi istotny czynnik zniechęcający wiele osób do aplikowania o środki.

Zdecydowanie najczęstszym faktycznym powodem wstępowania nowych członków do grupy jest możliwość otrzymania przez nich dodatkowych punktów podczas oceny wniosków na realizację projektów o dofinansowanie przez Radę LGD. Dotyczy to w równym stopniu wszystkich trzech sektorów. Na podstawie dotychczasowych obserwacji funkcjonowania LGD można stwierdzić, że mieszkańcy zgłaszają chęć swojego członkostwa w grupie najczęściej przed planowanym posiedzeniem Zarządu LGD (obrady zwykle odbywają się co 2 miesiące). Zarząd na mocy uchwały przyjmuje nowe podmioty w poczet członków grupy. Szczególnym okresem, kiedy mieszkańcy poszczególnych gmin decydują się na wstąpienie do grupy, jest okres bezpośrednio przed naborem wniosków o dofinansowanie.

Źródłem informacji dla osób wstępujących w poczet członków LGD o grupie i jej działaniach jest najczęściej strona internetowa oraz osoby, które miały związek z grupą (sąsiedzi, znajomi), powiatowy urząd pracy, izba gospodarcza i rzadko urzędy gmin. Wiedza przyszłych członków na temat działań grupy jest bardzo mała. Osoby te oczekują uzyskania szczegółowych informacji na ten temat w biurze LGD. Wskazano, że w ciągu trzech lat pracy tylko raz prowadzono konsultacje z osobą, która wcześniej przygotowała się do spotkania i zapoznała się ze szczegółowymi informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej LGD.

Z punktu widzenia kształtowania się relacji międzyludzkich współpracę poszczególnych sektorów określono jako sprawną. Reprezentanci różnych sektorów wymieniają się informacjami. Nie stwierdzono występowania konfliktów między sektorami. Współpraca jest szczególnie widoczna podczas różnych imprez plenerowych.

Jako propozycję działań, które usprawniłyby funkcjonowanie grupy, w kontekście aktywności jej członków wskazano większą liczbę spotkań integracyjnych członków (obecnie takie spotkania odbywają się z częstotliwością raz w roku).

Aktywność członków sprowadza się do wykonywania telefonów z zapytaniem o działania grupy i wyrażaniu chęci pomocy w różnych realizowanych przedsięwzięciach LGD (targi, dożynki, festiwale). Aktywność członków jest szczególnie widoczna w gminie Serock, zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich. Miernikiem aktywności jest liczba składanych przez mieszkańców wniosków o dofinansowanie. W LGD nie prowadzi się statystyk na temat wieku, wykształcenia i posiadanego doświadczenia członków. Można stwierdzić, że głównie są to osoby wieku powyżej 40 lat. Osoby młode w wieku około 20 lat rzadko wstępują w poczet członków.

W ramach prac LGD przygotowano dokument *Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015*. Powstanie LSR poprzedzone było spotkaniami aktywizującymi dla mieszkańców w każdej z gmin członkowskich, a następnie przeprowadzono ankie-

ty. Zorganizowane spotkania pozwoliły na wspólne opracowanie celów (w różnych grupach, podział obowiązków ze względu na przynależność do określonego sektora). Członkowie aktywnie uczestniczyli w spotkaniach, wnosząc dużo ciekawych pomysłów. Zdarzało się, że pomysły były niemożliwe do zrealizowania, biorąc pod uwagę rolę LGD (np. oczyszczenie nabrzeża Zbiornika Zalewu Zegrzyńskiego).

5. Leader a kapitał społeczny

Efektywny udział Leadera w budowaniu kapitału społecznego jest możliwy dzięki temu, że realizowane działania są zaplanowane na określoną przyszłość i były wcześniej poprzedzone edycjami pilotażowymi. Taka ciągłość i pewność wsparcia ma znaczenie dla rozwoju kapitału społecznego na obszarach wiejskich w przyszłości.

Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi kapitału społecznego są same założenia Leadera, dotyczące tworzenia partnerstwa lokalnego na danym terenie. W skład LGD wchodzi przedstawiciele różnych sektorów – zarówno sektora publicznego (samorządy, szkoły, agendy rządowe i inne instytucje publiczne), organizacje społeczne (głównie pozarządowe), jak i podmioty gospodarcze (firmy prywatne, przedsiębiorcy, rolnicy)¹⁵. Przepływ informacji między sektorami, komunikacja i wzajemne zrozumienie wynikające ze współpracy środowisk reprezentujących często różne, czasem nawet sprzeczne, interesy pozwalają na uniknięcie konfliktów, znacznie osłabiających kapitał społeczny na obszarach wiejskich¹⁶.

Konsekwencją funkcjonowania LGD jest powstawanie nowych i zacieśnianie już istniejących relacji między różnymi podmiotami, ułatwione przenikanie norm i wartości oraz wzrost zaufania. Można powiedzieć, że na obszarach wiejskich ma miejsce mieszanie się części kapitału społecznego różnych grup. Ma to również zastosowanie do współpracy społeczności lokalnych z władzami lokalnymi i płynącej z tego faktu szansy na wzrost zaufania do przedstawicieli władzy, zakładając, że współpraca ta będzie przebiegała prawidłowo.

Program Leader z założenia inspirowa i motywuje środowiska lokalne do podejmowania oddolnych inicjatyw prorozwojowych. W związku z tym, że tworzy stosunkowo ogólne ramy działania, znacznie zwiększa kreatywność wszystkich uczestników. Stwarza przy tym szanse dla zastosowania eksperymentu i rozwiązań innowacyjnych. Wszystko to powoduje wzmocnienie więzi między uczestniczącymi podmiotami, wpływa na wzrost siły ich zaangażowania i odpowiedzialności za podejmowane działania. Im wyższy jest stopień zaangażowania poszczególnych osób czy podmiotów w działania na rzecz rozwoju lokalnego, tym większy poziom

¹⁵ J. Rakowska, A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych*, Ekspertyza dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010, s. 26.

¹⁶ A. Wojewódzka-Wiewiórska, *Efekty programu Leader na obszarach wiejskich*, „Wieś Jutra”, nr 11/12 2011 (160/161), s. 22.

utożsamiania się ich z danym obszarem, co również pozytywnie wpływa na proces budowy kapitału społecznego.

Relacje, jakie kształtują się między członkami społeczności wiejskich w ramach funkcjonowania LGD, mogą przyczynić się do budowy więzi między przedstawicielami różnych pokoleń. Stwarza to możliwość zaangażowania się w inicjatywy nowym mieszkańcom, którzy mają w ten sposób szansę realnego wpływu na działania podejmowane wobec wspólnoty i miejsca, do którego dołączyli, i udziału w nich.

Innym, ważnym efektem programu Leader może być zmiana postaw mieszkańców obszarów wiejskich z roszczeniowych na aktywne, porzucenie postaw biernych, poczucia bezradności¹⁷, co może znaleźć odzwierciedlenie w kwestiach społecznych życia na wsi i stworzy klimat dla rozwoju kapitału społecznego w przyszłości.

Wymogi formalne programu Leader, zwłaszcza wobec LGD, mogą wpłynąć na ujawnienie się na obszarach wiejskich faktycznie występującego, a nieuwzględnianego dotąd w statystykach i badaniach, kapitału strukturalnego. Kapitał strukturalny, w przeciwieństwie do wymiaru percepcyjnego kapitału społecznego, jest relatywnie obiektywny, stąd znajomość tego wymiaru kapitału społecznego jest szczególnie ważna w działaniach praktycznych dotyczących kapitału. W efekcie można oczekiwać zmiany proporcji pomiędzy poszczególnymi rodzajami kapitału społecznego: kapitałem wiążącym (który jest raczej w przewadze na wsi) a kapitałem pomostowym.

Wdrażanie programu Leader ma również wpływ na kapitał ludzki obszarów wiejskich. Program stwarza warunki dla ujawnienia się nowych liderów i sprzyja umacnianiu pozycji liderów już działających. Ich kompetencje i wiedza mogą być wykorzystywane w inicjatywach podejmowanych w przyszłości. Fakt, że bycie aktywnym przyniosło określone korzyści, może spowodować popularyzację aktywnych postaw wśród społeczności wiejskich.

6. Podsumowanie

Mimo przedstawionych pozytywnych skutków programu dla budowy i wzmocnienia kapitału społecznego na obszarach wiejskich, dotychczasowe doświadczenia w zakresie realizacji programu Leader nie pozwalają zapominać o istnieniu pewnych barier związanych ze stroną formalną programu. Wymienić można trudności lokalizacyjne LGD, pośpiech w wyborze formy prawnej, przypadkowość w formowaniu LGD oraz rozbudowane procedury czy nadmierną biurokrację. Informacje na temat konkretnych przykładów niepowodzenia mogą mieć bardzo niekorzystny wpływ na kształtowanie się relacji między różnymi sektorami i skutkować utratą zaufania, zwłaszcza w stosunku do władzy lokalnej. Zdarzało się w praktyce, że wskutek występowania nadmiernej biurokracji (tak jak w analizowanej LGD) entuzjazm, jaki pojawił się w początkowej fazie realizacji programu, szybko zniknął, z Lidera odchodzili animatorzy i liderzy wiejscy, co negatywnie wpływało na poziom kapitału

¹⁷ Tamże, s. 17.

społecznego. Miały miejsce również sytuacje, kiedy samorządy nadmiernie ingerowały w prace LGD, narzucając zapisy w LSR¹⁸. Tego typu problemy nie dotyczą tylko Polski, ale pojawiały się na początku wdrażania programu Leader także w innych krajach Unii Europejskiej¹⁹. Należy pamiętać o istnieniu barier, próbować je eliminować w przyszłości, tak aby zwiększyć efektywność programu Leader. W związku z niskim poziomem wiedzy na temat programu Leader istotne wydaje się także informowanie potencjalnych członków o możliwościach, które stwarza program.

Budowanie i wzmacnianie kapitału społecznego jest jedną z wielu korzyści, jakie może przynieść wdrażanie programu Leader na obszarach wiejskich w Polsce. Do innych istotnych zalet partnerstwa lokalnego można zaliczyć przeznaczanie określonych środków finansowych na wybrany cel związany z rozwojem obszarów wiejskich, wynikający z realnie istniejących potrzeb. Budowanie LSR przyczynia się do wskazania rzeczywistych problemów danej społeczności wiejskiej, a wymagania programu odnośnie obligatoryjnego sporządzenia strategii rozwoju powodują, że rozwój obszarów wiejskich jest wynikiem procesu planowania. Finansowane działania, mimo że mają różny charakter, są jednak ze sobą powiązane, co gwarantuje zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Literatura

- CEBOS BS/32/2010, *Gotowość Polaków do współpracy*.
Dane udostępnione przez Lokalną Grupę Działania Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego 2012.
Dziennik Gazeta Prawna, *Biurokracja niszczy program Leader*, 04.05.2011.
Fedyszak-Radziejowska B., *Społeczności wiejskie pięć lat po akcesji do UE – sukces spóźnionej transformacji*, [w:] *Raport o stanie wsi. Polska 2010*, J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2010.
Fukuyama F., *Kapitał społeczny*, [w:] L.E. Harrisom, S.P. Huntington (red.), *Kultura ma znaczenie*, Zysk i S-ka, Poznań 2003.
Mapa Polski z podziałem na lokalne grupy działania, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, www.minrol.gov.pl [20.03.2013].
Matysiak A., *Źródła kapitału społecznego*, Wydawnictwo AE, Wrocław 1999.
Oś IV PROW 2007-2013 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju, opracowanie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009.
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2011.
Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A., *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych*, Ekspertyza dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
Sarracino F., *Social Capital and Subjective Well-Being trends: Evidence from 11 European countries*, University of Siena 2009.

¹⁸ Dziennik Gazeta Prawna, *Biurokracja niszczy program Leader*, 04.05.2011.

¹⁹ B. Fedyszak-Radziejowska, *Społeczności wiejskie pięć lat po akcesji do UE – sukces spóźnionej transformacji*, [w:] *Raport o stanie wsi. Polska 2010*, J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2010, s. 86.

- Wojewódzka A., *Znaczenie kapitału społecznego w rozwoju lokalnym*, [w:] M. Adamowicz (red.), *Samorzady i społeczności lokalne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*, SGGW, Warszawa 2006.
- Wojewódzka-Wiewiórska A., *Determinants of rural areas development in the theory*, [w:] *Development Prospects of Rural Areas Lagging Behind in the CEE Region*, Conference Proceeding, L. Villanyi, Gödöllő, 2011.
- Wojewódzka-Wiewiórska A., *Efekty programu Leader na obszarach wiejskich*, „Wieś Jutra”, nr 11/12 2011 (160/161).
- Wojewódzka-Wiewiórska A., *Potrzeba budowy kapitału społecznego na wsi*, „Wieś Jutra”, nr 11/12 2011 (160/161).
- Wojewódzka-Wiewiórska A., *Socialcapital as anendogenousfactor of local development*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XIII, Zeszyt 6, Warszawa-Poznań-Wrocław 2011.
- www.partnerstwozalewu.org.pl [20.03.2013].

THE SIGNIFICANCE OF LOCAL ACTION GROUPS IN THE FORMATION OF SOCIAL CAPITAL IN RURAL AREAS

Summary: The “Leader” programme is a manifestation of a new approach towards rural areas development in the European Union. The significance of this programme comes down to local partnership. As part of local action groups a cooperation of social, economic and public sector is undertaken, using local resources and with the engagement of inhabitants. The main purpose of the “Leader” is building social capital by stimulating the activity of rural areas circles and involving them in the process of building and implementing of local development strategies. The study presents the significance of the “Leader” programme and its potential advantages for the formation of social capital on rural areas.

Keywords: local action group, social capital, rural areas, “Leader” programme.